Ч. 136 (10.813). Львів, середа 23 червня 1926 Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло", Львів.

Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.

За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 3 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Політичні справи.

Уряд не користатиме з декретів у справі зміни виборчої ординації. — Пяст і ППС. про актуальні політичні справи. — Ратай протестує проти напастей на сойм. — Мілітаризація поліції. — Уряд поставить справу довіря. — Нові міністри. — Амнестія.

Варшава, 21. червня 1926.

В колах близьких до уряду інформують, що поголоски про те, немов би уряд виробляв проєкт, на основі якого президент держави мав би право видавати в часі соймових ферій декрети, що мали-б силу закону, лишені є всякої основи. З окрема уряд не думає користати з декретів президента держави в справі зміни виборчої ординації до сойму й сенату.

На засіданні сойму у вівторок „Пяст" предложить власний проєкт закону про зміну конституції і виборчої ординації. Проєкт передбачує зменшення скількости послів, піднесення границі віку при активнім і пасивнім виборчім праві, а також голосування на особи, а не на виборчі лісти, як це було при теперішній виборчій ординації.

ППС. рішила виступити з внесенням на продовження буджетової провізорії до 31. жовтня 1926. Крім того ППС. поставить внесення на розвязання сойму і розписання виборів на 16. жовтня н. р. ППС. голосуватиме проти приняття резиґнації марш. Ратая.

Велике враження зробив лист-протест марш. сойму Ратая до прем. Бартля, в якому він протестує проти напастей уряду й урядових кол на сойм. Марш. Ратай обурений на те, що урядові кола говорять і роблять, що хочуть, не питаючись думки сойму, а до того брутально нападають на народне представництво. Цей лист вислав Ратай до Бартля, порозумівшись з головами тих соймових клюбів, які стоять на становищі, що істнування держави без сойму булоб неможливе.

В урядових колах розглядають проєкт змілітаризування поліції шляхом віддання її під команду вищого військового, введення військового регуляміну й передання всіх жовнірів, підстаршин і вищих урядовців поліції під компетенцію військового суду.

Сьогодня прем. Бартель конферував з марш. Ратаєм. Темою одноогодинної конференції було обговорення техніки і програми праць сойму в цьому тижні. На завтрішньому засід. сойму уряд поставить справу довіря до себе устами міністра Клярнера, який виголосить експозе про фінансову й господарську ситуацію в державі. Премієр Бартель не має наміру виступати з експозе і взагалі навіть не представиться соймові, що викликало в ріжних соймових групах обурення.

Міністром рільництва і державних дібр іменований д-р Олександер Рачинський, власник Завалова коло Підгаєць, що стоїть близько до „Слова Польского", в якому друкував ріжні свої праці і статті. Міністром для земельних реформ іменований д-р Вітолд Станевич, доцент університету у Вильні.

Праці в справі проєкту амнестії ведуться дальше. Тепер виробляються основи для амнестії звичайних і політичних проступників. Користати з цієї амнестії мають засуджені за участь в українсько-польських боях і ті українські політичні еміґранти, що досі не могли приїхати до краю з Чехословаччини, Німеччини й Австрії.

На могилах поляглих.

Імпозантний похід і свято на могилах поляглих у Львові.

Львів, 22. червня 1926.

Український Львів віддав в обох днях Зелених Свят гідно й достойно честь і поклін могилам тих, що зложили в боях свої буйні голови і спочили на Янівськім і Личаківськім цвинтарі. Такого масового українського походу, такого піетизму й настрою в масах до памяти поляглих вже давно ми не бачили. Можна сказати сміло, що оба дні наших свят стояли всеціло під знаком культу поляглих борців і визвачних в нашому народі.

В неділю зібралися непроглядні маси народу перед церквою Преображення й св. Юром, де сходилися і процесії з усіх львівських церков. Усе, що жиє і думає по українськи у Львові, спішило туди в святочному настрою.

В 3-ій годині рушив похід з місця, на вул. Зиґмунтівській прилучилися процесії від церкви св. Юра, в годині 4·20 доходило чоло походу щойно до брами Янівського цвинтаря. В імпозантному поході йшло кільканацять тисяч осіб, робітники й робітниці, шкільна молодь, студенти університету, пластуни і пластунки, старша громада і сотки делеґацій з вінками й китицями. Похід ішов попри одно місце рівно пів години. Всеж таки багато наших людей, особливо з інтеліґенції, йшло хідниками з боку, а не в спільному поході, не маючи охоти повинуватися впорядчикам. Це слід напятнувати. В поході співали учасники поодиноких процесій, а з хорів Львівський Співацький Гурток під управою п. Купчинського. А де були инші наші хори? Чому не чули ми хорів „Бандуриста", „Зорі", міських читалень, чому не співав дорогою хор богословів? На другий рік у такому поході мусять виступити всі українські хори у Львові!

На самому Янівському цвинтарі відправляли спершу панахиду на могилах українських стрільців, що полягли у Львові. Могили ці в числі понад 700 криють в собі кости якої тисячки небіщиків, бо є між ними такі, в яких спочиває двох і більше погибших, а є й збірні могили. Всі ті українські могили є для себе окремим цвинтарем і про нього ми напишемо окремо. До трогаючої панахиди станули всі на і священики під проводом о. дек. Томовича, співав хор під управою п. Купчинського. Після того виголосив високопатріотичну промову-проповідь о. Евз. Бачинський. Коли проспівано „Вічну память", багатотисячна маса розділилася на громади. Одна громада зібралася біля могил пок. Саламоновича, Фолиса, Шевчука, друга попрямувала під могилу пок. Бесарабової, ще инша під могилу Невідомого Стрільця і могилу пок. Луцейка і Крупи. (Біля цієї могили ридали гіркими сльозами мами обох розстріляних, що приїхали з далекої провінції...) Під усіми тими могилами відправлено панахиди і проспівано „Вічную память" та національні гимни. Могили стрільців, як і вичислених осіб вкривали вінці і квіти, особливо багато вінків і квітів бачили ми на могилі Невідомого Стрільця і пок. Бесарабової. Саме коли кінчили співати над могилою пок. Луцейка і Крупи, зачав падати дощ, який не дав уже змоги священикам закінчити відправи на могилах инших, звичайних померших.

В понеділок порядок походу на Личаківський цвинтар був той самий, що в неділю. Тільки участь населення була дещо слабша, бож багато наших людей мусіло бути в бюрах і варстатах. Всеж таки і вчорашній похід робив імпозантне враження. Співав дорогою знов-же тільки хор п. Купчинського... Після відправи на могилах українських стрільців (понад 120 могил) промовляв о. парох Садовський, що накликував до культу погибших, до науки історії саме з тих могил. Потім були пани хиди в ріжних місцях цвинтаря: перед памятником Шашкевича, Вол. Барвінського, Кулачковського і капітульним, де співали питомці, перед памятником Коцка і могилою Франка, де співав хор п. Купчинського (біля могили Франка відспівано м. ин. „Вічного революціонера"). Бачили ми ще зворушаючу відправу біля могили четара УГА. Дзеровича, що поляг під Хировом, бачили й відправу біля могили пок. професора Остапа Вахнянина, організатора Пласту на Закарпатті, в окруженні коша молоденьких пластунів і пластунок, що відспівали там свою присягу... Загалом було в обох цих днях наших „задушних днів" багато гарних, сильних моментів, що не зважаючи на те, що це дні померших, врилися кожному учасникові походу і свята на могилах їх глибоко в душу й серце.

Вбивство от. Оскілка.

Рівне, 20. червня 1926.

Нині в Городку (рівенського пов.) вбито вистрілом із кріса був. отамана Володимира Оскілка, що в армії У. Н. Р. проводив одним в дтинком фронту проти більшовиків. Досі не стверджено, хто є вбийником Оскілка, але загально кажуть, що він походить із тих самих кол, що й убийник пок. Петлюри, Шварцбарт. Оскілко дуже різко виступав в останнім часі проти більшовиків і Жидів.

Свого часу Оскілко зробив був невдатний переворот проти соціялістичного уряду Петлюри в Рівному. Після невдачі він утік під опіку польської армії і замешкав на Волині, звідки походив. Там пробував оснувати угодову, а радше хрунівську партію. Від 1923 р. видавав ґазету „Дзвін", типу й напряму відомого „Селянського Прапору" зі Станиславова. Впливу в масах не мав сливе ніякого, всеж таки для певних кол був невигідний.

Бр'ян творить уряд.

Париж, 21. червня 1926.

Еріо зрікся утворити уряд. През. Думерґ поручив утворення уряду Бріянові. Бріян заявив, що хоче створити конституційний республиканський уряд, а політ. справи повинні уступити на другий плян, бо тепер на першому пляні фінансова справа. Бріянові вдалося запевнити собі участь Поанкаре. Кайо відмовився взяти участь, бо не хоче бути в уряді разом з Поанкаре. Уряд представиться парляментові в четвер.

Виспід плебісциту в Німеччині.

Берлін, 21. червня 1926.

Вчора відбувся в Німеччині плебісцит у справі відшкодувань для бувших нім. пануючих. Тимчасові урядові вислідки з усіх виборчих округів такі: зі загального числа 39,687.848 управнених до голосування голосувало 15,584.821 осіб. З того 559.370 гол. уневажнили. За внесенням про вивласнення голосувало 14,440.779, проти 584.672. Тому внесення лівиці про вивласнення б. пануючих упало. Тепер тою справою займеться райхстаґ. Центр і демократи схильні щераз відкликатися до народу, колиб урядовий компромісовий проєкт після переведення конечних у ньому поправок не здобув парл. більшости.

Катастрофи.

Львів, 22. червня 1926.

З Коломиї повідомляють нас, що в пятницю при переїзді поромом Прута втопилося 12 селян з Семаковець разом з кіньми й возами. — В селі Крушельниці (пов. Сколе) дня 21. червня вечером на ріці Стрию втопилося 3 людей; про двох не відомо, що з ними сталося. В селі був храм, тому через ріку переправлялося багато людей на імпровізованому поромі.

Біржа.

Гроші.

Курс Банку Польського й офіціяльної варшавської біржі остав без зміни, себто 9·98. У Варшаві платили в приватних оборотах за доляра 10·23—10·00. У Львові поза біржею вагався курс доляра 10·20—10·25 при спокійній [illegible]. Канадійський долар 10·10—10·15

Як це розуміти?

Львів, 22. червня 1926.

У звязку з ганебним убивством б. голови Директорії і гол. отамана військ УНР. С. Петлюри відготовляється світове жидівство до великої кампанії на міжнародній арені. Паризький процес проти вбийника Шварцбарта бажають Жиди повернути в обвинувачення всього українського народу в погромництві, в бандитизмі, весь визвольний рух все національне минуле українського народу хочуть понизити та оплюгавити поганим тавром розбишацтва.

Про те виразно говорить Шварцбарт, а його слова цитує вся жидівська преса. На тому становищі стала офіціяльна репрезентація Жидів у Польщі, випускаючи свій комунікат. на тому становищі стала жидівська преса, те становище сформулував між иншим дуже точно і львівський орган сіоністів „Хвиля", що в кінцевому уступі статті д-ра Шрайбера вважав за доцільне опублікувати такий уступ:

„Там (на процесі в Парижі) будаб найкраща нагода доказати, що направду до армії української, здеморалізованої під впливом московсько-реакційної та більшовицької аґітації, втиснулися ворожі елементи, котрі разом зі самозванчими отаманами спричиняли погроми, що натомісць український уряд і Петлюра робили всі заходи, щоби припинити погроми і допомогти їх жертвам. Саме у великому інтересі Українців лежало би усунути в тому напрямі всякі сумніви і перед цілим світом доказати, що **визвольний рух українського народу не заплямлений кровю** невинних жидівських жертв".

Ясніше поставити справу, як її поставили Жиди, не можна. Поминаючи навіть саму особу Покійного С. Петлюри, маємо тут виразне обвинувачення всього українського народу. Такому становищу Жидів весь український табор мусить протиставити своє однодушне й однозгідне становище і мусить з цілою енерґією відперти це обвинувачення.

Ми від самого початку те обвинування відкидали і далі його відкидаємо та будемо його безпощадно поборювати. Таке саме становище заняли всі національні українські партії. Вони стали в обороні чести українського народу і в обороні імени Петлюри, виходячи з заложення, що з його іменем, як голови держави, звязаний певний період, певна доба в житті українського народу. Цього не може заперечити ніхто, це мусять признати й вороги Петлюри, хоч одні й другі можуть осуджувати його політику, можуть вважати і вважають її, зокрема ми західні Українці, шкідливою. Але не зважаючи на все те, Петлюра син українського народу, що стояв якийсь час на чолі його визвольних змагань. Отже як би навіть не було з боку Жидів обвинування всього народу, то всеж [illegible] національно [illegible] Українці

в неділі і свята виїзджають 2—5 референтів як з виділу, так і з поза нього. Основано при двох кружках „Діточі садки“ в підміських селах. В самій Коломиї уладжується від грудня м. р. популярні виклади. Дальше з початком шк. року 1926/27 старшина кружка має плян основати доповняючу школу для ремісничої молоді й однорічний кооперативно-торговельний курс. У цій справі пороблено вже відповідні кроки на признання концесії. Та тут старшина кружка стрічається із труднощами й неприхильною агітацією деяких одиниць, як в місті, так і в повіті. Одначе муситься піднести, що більшість світської і духовної інтелігенції розуміє важність нашого товариства і піддержує його матеріяльно й морально. Деякі з тих, що не хочуть давати жертв на Рідну Школу тут в місці, кажуть, що висилають гроші просто до Гол. Управи до Львова. Та тут Головна Управа виказує, що тільки одна особа за цілий час цього року висилає що-місяця даток на Р. Ш. до Гол. Управи, а то п. Г. С. а де решта тих, що відмовляються? Виділ Кружка стоїть непохитно при своїй наміченій праці, до якої взиває всіх людей доброї волі. — *Слід.*

Фахово-доповняючі школи.

Проект закону про публичні фахово-доповняючі школи для молоді, занятої в ремеслі, промислі або торговлі.

До основування й ведення публичних фахово-доповняючих шкіл є обовязані комунальні союзи, а саме міські або сільські громади, в котрих мешкає або працює молодь, що підлягає обовязкові ходити на науку до фах.-допов. школи, оскільки число такої молоді на просторі одної тільки громади або разом з простором сусідних громад у промірі трьох км. має що найменше 25 осіб одного роду (пола) й того самого або посвоячених фахів 45 осіб одного роду (пола) й ріжних фахів, або вкінці 80 осіб ріжного роду (пола) й ріжних фахів.

Спосіб ствердження, що в громадах є вище виказані умовини, означить розпорядок міністра освіти.

Наука в публичних фах.-доповн. школах обіймає від 240 до 360 годин річно й відбувається в будні дні в часі між 8. годиною рано і 6. вечером, а де це не буде можливе — у вечірніх годинах, одначе не пізніше, як до 8. год. вечером. Означення для кожньої школи в тих межах числа й поділу годин навчання належать до державної шкільної власти на внесок місцевої комісії фахово-доповняючого навчання. Навчання в фахово-доповн. школах не може відбуватись в днях, що їх розпорядок державної шкільної власти означує як дні вільні від шкільної науки.

Приватні фах.-доповн. школи можуть бути основувані й ведені згідно з істнуючими приписами про фахові школи. Признання приватній фах.-доповн. школі рівновартности з публичною фах.-доповн. школою належить до державних шкільних властей.

Як видно з наведених статтей проекту закону, то основування й ведення фах. доповн. шкіл має належати до міських і сільських громад. З вимаганого числа молоді, потрібного до оснування й ведення тих шкіл, виходить, що скількість фах.-доповн. шкіл зросте. На основі 18. ст. проекту закону число годин навчання річно згл. тижнево має бути зменшене. Дотепер було тижнево 10 або 12 годин навчання, а річно 400 до 480 годин. — Тепер має бути річно 240 до 360 годин, отже тижнево булоб 6 або 9 годин. Проект ще остаточно не є устійнений — має бути мабуть около 8 годин навчання тижнево. Число годин має бути зменшене тому, бо обєм навчання теоретичних, загально образуючих предметів має бути зменшений чи радше цілком відпасти; перевагу мають мати фахові предмети навчання, що їх мають вчити справді фахові учительські сили. Щож до загальної освіти, то будуть жадати від учеників, що вступають до терміну, укінченої семої кляси вселюдної школи, чого вже й тепер вимагають деякі майстри у Львові.

Між учительськими фаховими силами мають переважати інжініри й то такі, що звязані з найважнішими ремісничими фахами, як слюсарами і столярами і т. д.; отже інжініри архітекти й інжініри будови машин. і т. д. Виходило би, що управителями фах.-доповн. шкіл повинні бути практичні інжініри таких фахів, що зближені до ремісничих фахів школи.

Знавці фахових шкіл виходять із заложення, що тільки вповні фахові ремісники і специялісти мають вартість і тому ці знавці прямують до того, щоб виховати ремісників специялістів, як це є в західних і полуднево-західних краях Европи і в Америці.

Цей проект закону ще не ухвалений соймом, значить — ще не став законом. В такім місті, де є спеціяльна фахова школа, напр. столярська, слюсарська і т. д., всі термінатори того фаху мусять ходити до цеї спеціяльної фахової школи, а не до такої фах.-доповн. школи, де є мішані фахи, як пекарі, різники, фризієри, і т. п.; бо річ у тому, щоб ці термінатори могли виспеціялізуватися у своїм фаху.

Нижче наведений розпорядок вже тепер обовязує: „При уділюванні позволення на основування приватної фах.-доповн. школи, користаючої в цілости або в части з прав публичних шкіл, належить з огляду на добро промислу (ремесла) заборонити приймати до такої школи учеників (учениць) тих фахів, для котрих істнують або є в стадії організації в даній місцевости фахові спеціяльні публичні школи.

„На основування приватних спеціяльних фахових шкіл, рівнорядних публичним школам, можна позволити, оскільки шкільні власти мають обосноване переконання, що в даній приватній спеціяльній школі удержиться навчання на рівні в публичній спеціяльній школі й оскільки через оснування приватної спеціяльної школи не буде публична спеціяльна школа здекомплетована, а її істнування загрожене.

Міністерство зазначує, що повищі обмеження слід примінювати до всіх приватних фахово-доповняючих шкіл, що хотять користати з прав прилюдних шкіл, без огляду на мову навчання (викладову)“.

В більших містах, як у Львові, кожний ремісничий фах має свою осібну спеціяльну школу (столярську, слюсарську, для машинових слюсарів, для кравців, для шевців і т. п.) все те є спеціяльні фах.-доповняючі вечірні школи для термінаторів, що в день працюють у майстрів.

Доконуються важні зміни у фахово-доповняючих школах і в ремісничім промислі, тому уважаю за вказане подати це все до відома й під увагу інтересованим.

Тимчаковський Йосиф
реф. пром. шкіл УПТ-ва.

Нові книжки і видання.

ЖУРНАЛИ:

„Учительське Слово“, орган „Взаїмної Помочи Українського Учительства“. Ч. 6. Червень. (Львів, ул. Осолінських 8. II.). Зміст: Ми побідили! Поки час. Зболілі душі. Учительство й українське громадянство. Допис з Підляша. Дещо про „шкільні болячки“ Лемківщини. Вусай: Пан Подільський. Нарис розвою снятинського окр. відділу ВПУУ. Вісти з окружних відділів. З діяльности Головної Управи. Правильник приняття до оселі Т-ва у Ворохті. Важна справа.

„Господарсько-кооперативний часопис“, орган ревізійного союзу українських кооператив“. Львів, 9. червня, ч. 24. Зміст: Жіночий відділ при кооперативі. „Хлібороб“ в Кривенькім. Кооперативний збут вець. Як у Бельгії селяне обезпечують свою худобу? Кілько землі бажають розпарцелювати? В чім наш ратунок? — Р. Іщук. Молочарство: Оброблювання сирового тіста (маси). Памяти Кирила Кахникевича. Хліборобство: Чи помічні погної поплачуються? — Пора замовляти насіння і погної на осінь. — Господарські пригадки на червень. Питання і відповіди: Як мити молоч. посуду? — Качата на воду. Збиране молоко. Правне положення: Остемплювання векселя. Купецькі справи: Як навчають купецьку молодь? З Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Дати для Союзу. — Документи для Союзу.

Зміст ч. 25: Співробітництво. Як працює німецька хліборобська організація в Познанщині? Немаловажна справа. Кооперативні фільми. Про валюти світу. В чім наш ратунок? — (фейлетон). Молочарство: Оброблювання сирового тіста (Продовження). Дописи. Хліборобство: Приміщення свиней на літо. — Квасне молоко і сироватка проти червінки свиней. Як збутися кертиць? — Козилець. Питання і відповіди. Кооперація инших народів: Конгрес „Центросоюзу“ в Москві. Купецькі справи. Правне положення та податкові тягарі кооператив: Звороти і надплати. З Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Адреса Редакції і Адміністрації: Ревізійний Союз Українських Кооператив, Львів, вул. Домініканська ч. 11, II. пов.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Дм. Котка.
Середа 23.VI. Бучач.
Четвер 24.VI. Бучач.
Субота 26.VI. Заліщики.
Початок о год. 8·30 вечером. Ціни скрізь знижені. 1659 41—?

Український Театр під дир. Ів. Когутяка.
Березовиця: Саля гмінна.
Неділя 20.VI. „Запорожець за Дунаєм“.
Зборів.
Понеділок 21.VI. „Поцілунок Юди“ (премєра).
Вівторок 22.VI. „Послюбна ніч“.
З днем 1.VII. театр відїздить на сезон до Косова і Кут а пізніше до Сколього. В репертуар входять найновіші модерні штуки. 1941 4—?

В прив. коед. гімназії УПТ. з правом прилюдности в Чорткові, відбудуться вступні іспити до приготовної і до I. кляси дня 28. червня. Вступні іспити до кляс від II. до VI. відбудуться в днях від 23—25. червня. — *Управа.* 1914 3—3

В прив. Семинарії учит. жіночій СС. Василіянок в Яворові іспити вступні на I, II, III і IV. курс відбуватимуться в днях 26 і 27 н. ст. червня ц. р. — *Управа.* 1955 2—3

Річні пописи учеників висшого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові відбудуться в второк дня 22. VI. (низші і середні роки) в год. 4. попол., в четвер 24. VI. в год. 7-ій вечер (середні роки: V і VI) і в пятницю 25. VI. в год. 7-ій вечер (висші роки: VII і VIII), усі три пописи відбудуться у великій салі Муз. Тов-а. 1968 2—2

Служащого в віці від 20—35 літ до обслуги гостей готелевих прийме „Народна Гостинниця“. Зголошуватись в Дирекції від год. 11—12 рано і від 6—7 вечером. 1971 1—3

Подяка. Управа Українського Товариства Допомоги Емігрантам у Львові та Гурток Діячів Українського Мистецтва складають цим найсердечнішу подяку всім особам та організаціям, що взяли особисту участь у похороні бл. п. мистця-маляра Василя Крижанівського і всім, що так чи инакше прийшли з поміччю, згаданим товариствам в звязку з цим похороном а передовсім: Епархіяльному Комітетові Опіки над сиротами, ієромонаху Почаївської Лаври о. Борисові, о. д-рові Садовському, родині Луцьких, п. д-рові Максимові Музиці, п. Ярославі Музиковій, п. Михайлові Осинчуку, бувшим товаришам по зброї, та редакції „Діла“. — За Управу Товариства: *Вол. Дорошенко*, Голова Гуртка Діячів Українського Мистецтва *Петро Холодний*.

Подяка. Управа Українського Тов-а Допомоги Емігрантам у Львові складає свою найсердечнішу подяку всім особам, що безкорисно приняли участь в улаштуванні панахиди по замордованому в Парижі Голові Директорії та Головному Отаманові військ УНР. Симоні Петлюрі, а саме: ієромахові Почаївської Лаври о. Борису, дирігентові хору Т. Купчинському та хористам Львівського співацького гуртка, Дирекції Народньої Гостинниці у Львові зі приміщення священика, редакціям „Діло“ та „Новий Час“ за безплатне уміщення оголошень. — Голова Товариства. *П. Холодний*, секретар *В. Храпко*.

Замісць вінця на домовину моєї Найдорощої Дружини бл. п. Михайлини з Блажкевичів Задорожної, складаю 20 зол. на Рідну Школи Василь Задорожний упр. школи в Гнильчу. 1976 1—1

Бережани. В неділю 27. червня 1926. в салі „Надії“ концерт „Бояна“. Програма: Січинський, Вахнянин, Вагнер, Верді, мішані хори з орхестрою. Початок 8. год. вечером. 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка.

Прибиті тяжким горем, по втраті найдорожчої донечки бл. п. Марійки, складаємо щиру подяку отсею дорогою всім, що дали доказ свого щирого співчуття в нашім горі і взяли участь у похороні. В першій мірі Всеч. Отцям парохам: о. Розлепілі пар. рим. кат. з Бенев, о. Е. Мандзійові за безінтересовне заняття похороном, за відправу Служби Божої та Парастасу, о. Яремакові з Іцкова за безінтересовну відправу похорону, та за прекрасно виголошену промову над гробом бл. п. Марійки, П. Буловій господині класа I. курсу Семинара і всім ученицям I. курсу, котрі не жалюючи труду і коштів прибули з Тернополя до Богатковець, щоби віддати послідну прислугу своїй товаришці, хорові учит. мужеського Семинаря з Тернополя, котрий прекрасними піснями звеличав сумний похоронний обряд, місцевому хорові під диригентурою П. І. Стоканського учит. з Богатковець, далі П. Григорієві Чикиті, та П. І. Прошиннові за дружну поміч в часі недуги, та в уладженні похорону, вкінці Василеві Федикові, Иосифові Файтові, Волод. Мазурові, Миколі Прошиннові, Ант. Качорові за устроєння каравану, місцевим господарям, господиням і молодіжи за всякі прислуги, зроблені в тім сумнім торжестві.

Евстахій і Ванда Рижевські з родиною.

Подяка.

Прибиті тяжким горем по втраті найдорожшого мужа і батька бл. п. Михайла Губчака дякуємо прилюдно добрим людям усіх чотирох народностей за численні заяви співчуття і за звеличання похорону громадною участю. Особливо дякуємо лікарям д-рові Гамерському і д-рові Джевіцькому за совістну опіку, Впр. о. сов. Дамянові Лопатинському, Всч. оо. Левковському, Вальницькому, Могилякові і Панчишиному за провід похорону, Хорові міщан з Калуша під орудою п. Семена Заїця за прегарний спів, Воєвідській Палаті ремісників і Повітовому Союзові промислових стовариш. за оказану нам жичливість і за громадний співудів, похоронному заведенню Ф. Маєра за солідне улаштування похорону, а найпаче найблизшим приятелям Покійного з клюбу за полагодження усіх похоронних чинностей.

Вдова *Валерія з Філяковських Губчакова* і донька *Тетяна Губчаківна* в Станиславові. 1—1

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10

техніки тої „усовершеної“ кольпортажі української книжки і здобутків української культури на західньо-українських землях, долю яких на Україні так глибоко до серця взяли собі тамошні урядові кола. Торгов. представництво полагоджує замовлення в долярах. За доляра рахує не 17 ч. корон, але 22 чеських корони. До того накиньте на книжку кошта її посилки на шляху Харків-Москва-Берлін-Прага і додайте до того ще кошта другої посилки Прага-Львів, а тоді переконаєтеся, що книжки Ви не зможете викупити, бо ціна її викалькульована найчистішої крови пролетарями, не підходить і не по силам для Вашої правдиво-буржуазної кишені. — Ось Вам упрощене полагоджування справ, ось вам кольпортажна книжка, ось вам пропаганда здобутків нової української культури, ось вам тенденція здобути приклонників для всього, що дістається на Україн', серед обуржуазеної західньо-української суспільности.

Якжеж Ви хочете післати якусь свою книжку, хоч би й з найгеніяльнішим здобутком навіть для пролетарської культури, то вона попаде наперед у Москву, пролежить там кілька місяців, її провірять (сцензурують), та відішлють Вам назад, або пішлють її на Україну, якщо визнають підходящою в там її ще на протязі кількох місяців буде цензурувати місцева цензура і вона її або доручить адресатові або цілковито сконфіскує.

Так виглядають ті ідилічні відносини на „самостійній“ Україні та на її культурному і соціяльному фронті, не кажучи вже про торговельний. **в.**

По широкому світі.

У Німеччині йде завзята агітація „за“ і „проти“ признання відшкодування бувшим членам цісарської родини. Праві партії накликують населення стриматись від участи у виборах. Можливе, що вибори будуть уневажнені.

Змову на життя Кемаля баші викрили в Смирні.

В Австрії становище уряду захитане. Соціялісти та комуністи ведуть проти нього сильну агітацію, за те, що не додержав обіцянок щодо земельної реформи та безробіття.

У Сирії продовжуються бої.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашнім числі нашого часопису сконфісковано сім ріжних речень зі вступної статті „В Зелені Свята“.

— **Канцелярія УНДО.** міститься у власній домівці при вул. Косцюшка ч. 1 а, II. поверх (камениця Народньої Гостинниці). Урядові години від 9—2 і від 5—6 щодня та від 10—11 рانку в неділі й українські свята. 2—3

— **Градові тучі** наробили в останніх часах дуже багато шкоди в ріжних околицях нашого краю. В деяких селах град, що падав 12. п. м., вибив не тільки все збіжа, але навіть траву. Ось з села Кожичі львівського повіту повідомляють нас, що там градова туча наробила таких страшних шкід, що населення в розпуці. В тому селі, як і в сусідніх (Домажир, Карачинів, Жорниська, Ямелино, Страдче, Зелів і ин.) град витовк усе збіже на полі, огородину, траву, а навіть листя на деревах. Тепер нещасні люде косять збіжа і питають з розпукою: Що буде з нами? Як ми перебудемо той рік?

— **Буря в Домажирі.** У звязку з новинкою про бурю в Домажирі, одержуємо такі подробиці від голови місцевої читальні „Просвіта“. Дня 12. червня 1926 о годині 5. по полудни навістило громаду Домажир (повіт Городок яг.) велике нещастя. Несподівано почав падати град величини курячих яєць, який до 6 години знищив всі засіви себто приблизно 700 гектарів, а також зрівняв зі землею всі сіножати. Земля покрилася ледом на пів метра, а в деяких місцях навіть на 1 метр високо. На полях і городах було чимало покровавлених людей, які не могли скритися, лежало багато забитих домашних птиць, сотки ворон і иншої птиці. Село виглядало неначе по великій пожежі. По хатах повибивані вікна. Нарід випродує вже худобу, бо нема де попасти, молодші покинули село і кинулися за роботою і службою до Львова. Перед очима всіх голод. До села прибув дня 16. VI. 1926 староста з Городка яґайлонського п. Вщесьньовский зі своїм секретарем Мальцем, оглянув всю шкоду, і прнобіцяв поміч від уряду.

— **Ревізії в приватних мешканях** переведжено у Львові 19. п.м. Зревідовано хату ред. О. Павлова, д-ра М. Стахова, дир. О. Навроцького, д-ра Паліїчука, студ. Кубацького и ин. Крім того поліція шукала чогось в льокалі редакції „Гром. Голосу“.

— **Цвинтарні гієни.** У Перемишлі на цвинтарі ствердили, що якісь злочинці вдерлися до гробниці родини Чеховичів і підваживши домовину епископа Чеховича вкрали з неї перстень викладений дорогим камінням.

— **З темної хроніки.** Вчора на львівськім Високім Замку, на т. зв. Темних Валах, забавлялось широко весеље товариство волоцюгів і легких дам. Випивши кілька пляшки сивухи, запили на смерть 50-літнього Йосифа Шевчука. — Крамничник Леопольд Тененбавм, продавав паперові черевики, а для підбадьорення покупців додавав їм до своїх черевиків ґарантії на три роки. Хто чим воює, від цього гине: за папір клієнти подали на нього папір у суд і він дістав 5 днів вязниці. — Залізничий шлюсар зі Садагори Рудольф Пріссель, утративши зайняття, рішив збирати гроші на добродійні цілі. Взявши фальшиву леґітимацію він з успіхом вів це діло, пересвідчений, що піддержка його кишені є також добродійністю. Коли його арештували, найшли в його касі 171 зол. і три пляшки горілки, які дістав в одній фабриці, як дар для потішення бідних. — До товарового поїзду ч. 9985, що йшов з Перемишля до Львова, вдерлись злодії та розбили кілька скринь; сполохані взяли лише пасту до обуви і для скріплення сил кілька пляшок горілки. — У Старім Селі напали вночі на хату багача Матвія Романчука невідомі люде і шукали за долярами. Сполохані криками жінки, втікли вкравши одіж. Підозрівають місцевих, які хотіли помститись на Романчукові, який позичав долярі на великі проценти.

— **Ревізійний Союз українських кооператив передше Кр. Союз ревізійний переніс свої бюра на ул. Словацького ч. 14/III, ч. телєфону 40.96.**

З судової салі.

За приналежність до Української Військової Організації.

Чотирнацятий день розправи (субота, 19. ц. м.) переходить на зізнанях свідків прокуратури: поліціянтів і агентів.

На початку розправи обор. д-р . . . кевич предкладає фотографії Бігуна з ріжних часів від 1918 р. почавши, на доказ, що Бігун ніколи бачків (фаворитів) не носив. Це важне з огляду на обставину, що поліціянт Красник зізнавав, що до нього стріляв і ранив саме якийсь чоловік з бачками. Видно, що ті „бачки“ грають і для прокуратури немалу ролю, бо прокуратор Гіртлер старається переконати лаву присяжних, що ці фотогр. можуть походити з одного року і що такі нічого не доказують. Обор. д-р Гашкевич ставить внесення, щоб через суд постаратися про ще инші фотографії обвин. Бігуна, а після відмови заявляє, що сам їх доставить.

Потім трибунал приступає до переслухань свідків. Перед очима пересуваються поліціянти, звичайні та пщодовики і тайні агенти.

Св. конфідент Г р о д е ц ь к и й росказував, як то він арештував Оленського в Долині. Оленського не застав, а припускаючи, що він має зброю, сховався в спіжарні а ще один агент у кімнаті Оленського. Коли Оленський надійшов, вискочили з своїх криївок і крикнули „руки в гору!“ Оленський піддався (?) без спротиву.

Після Гродецького зізнає агент Р у д з і н с ь к и й про листи, знайдені в Оленського, і про спосіб виклеювання в них тайного посьма.

Св. К о л я н к о в с ь к и й, ст. пщодовнік з Долини, росповідає, як то він робив слідство в справі взлому до долинської каси.

Св. Л і с ь к е в і ч, пщодовнік поліції, зізнає що до Медведя. Підчас його зізнань предсідник трибуналу ставить питання.

П р е д.: Чи це можливе, щоби поліція заборонила Медведеві належати до театр. трупи Когутяка?!

С в. (незорієнтований): Так, заборонила!

П р е д с.: Гм... так... Ну... а чому?

С в.: Бо він там вів антипаньствову роботу: аґітував, підбурював і т. д.

П р е д с.: А певно... бо той театр їздив з місця на місце...

Потім свідок зізнає про обв. Дубаневича, як то він заходив до нього до келії з цікавости (?).

П р о к. Г і р т л е р: А бибівци ви не мали?

Один з оборонців: Він ні, але, здається мав його агент Стецула.

Обор. д-р М. В о д о ш и н питає, яку то антидержавну агітацію він обвинувачений?

Свідок певним голосом відповідає, що це була агітація за українською викладовою мовою по школах (!) і праця в кооперативах (!!).

Д-р М. В о д о ш и н: То агітація за українською викладовою мовою і праця в кооперативах є антидержавною роботою?...

С в і д о к: Так!

П р е д с і д н и к (помагаючи свідкові): Правда, ті кооперативи мали „uboczne cele“?!...

С в і д о к (зорієнтований): Так є, так є.

Після деяких запитів обор. д-ра Г л у ш к е в и ч а, свідка відпущено і звільнено нарешті від пояснювань, що то є антидержавна робота.

До слова приходить старш. пщодовнік, тайний агент О х е н д у ш к о. Добре відгодований і елегантно вбраний. Хитрі маленькі очі бігають по всіх усюдах. Зізнає заприсяжений про Медведя і Дубаневича.

П р е д с.: Чи Дубаневич зізнавав добровільно чи під пресією?

С в і д о к (хоч має плинну вимову, починає загикуватися): Н... н... так!... Зізнавав сам. (По хвилі). Так... без ніякого примусу!

По цім запевненні зізнання йдуть плавно без запинки. Розповідає, як то відбувалося розбиття каси в Долині, як виязалася між поліціянтом і Дубаневичем виміна стрілів.

П р о к у р а т о р: Чи то правда, що поліціянт міряв за втікаючим Дубаневичем?!

С в і д о к: Певно, що мусів мірити, бо втікаючий був би вже не стріляв до раненого.

З уваги на таку відповідь прокуратор резиґнує з дальших запитів, бо й вони можуть бути корисні для оборони.

По Охендушкові зізнавав ще як свідок агент Андрій Т а с с і стрийський агент В и г н а н с ь к и й, але вони не сказали нічого цікавого.

На тім перервано розправу й відложено її до вівтірка.

другим мотивом із вступу. Далі знову відгук далеких жалів та плачу, знову — хоч не так понуро — то все таки, не вважаючи на перехід у „dur“ — важкі настроєм тони „Не пора“ тим разом з секвенсово розвиненою третьою фразою пісні з нарочним поминенням кінцевої фрази. Вище описана введена пісня „Не пора“ знову доволі вірно передає зміст, чи радше настрій передостанньої зворотки вірша, де поет каже „І в нас нераз душа боліла і серце рвалось і груди жаль стискав“, але „ані сльози, ні жаль ні біль пекучий нас від діла не відтягли — і молота ніхто із рук не випускав“. Тим-то темні та важкі краски гармонізації не мають в собі ніякої безнадійности чи резиґнації.

Тут можнаб покласти межу між другою і третьою (останньою) із згаданих вище мною трьох змістових частин поеми. Третя частина є поворотом рондової частини „B“, де переведено з мотивічними комбінаціями початковий як і кінцевий мотив „Дубінушки“. Після сильної ґрадації появляється втретє „Не пора“, формально схоже з першою появою цієї пісні як заклику — та впровадивши „unison“ мужеських голосів інструментована в спосіб, який тим разом надає пісні характер величнього гимну і відповідає змістові останньої зворотки: „Оттак ми всі йдемо в одну громаду скуті святою думкою, а молоти в руках...“

Слідуюча за тим коротка „Coda“ є вже тільки чисто формальним закінченням хору яко такого.

Загально беручи, твір Людкевича підходить під того рода симфонічні поеми як Сметанівська „Ma vlast“ (Моя вітчина), в яких чинник ідейний бере верх над чисто ілюстраційним, чим вони вище стоять від таких симфонічних поем як пр. Лістівські. Останній твір Людкевича цінний для нас не тільки як високо вартісний вклад в нашу майже не істнуючу оркестральну літературу, але і дорогий українському серцю — як зображення тонами наших важких змагань за кращу долю нашого народу, за яким творчість Людкевича з такою вражливістю та увагою стежить. З цього погляду цей твір є якби певного рода „pendant“ до його „Кавказ-у“. Про кантату Стеценка до слів Франка „Єднаймося“ не приходиться мені багато писати. Є це твір без глибших аспірацій, більш в роді „принагідної“ композиції — невишуканий в інвенції, а проте не дешевий і писаний з питомою Стеценкові хоральною звучністю. Виконана бездоганно львівським „Бояном“ в супроводі орхестри — (слід тут ще замітити, що інструментацію зладив на основі фортепянового супроводу д-р Маркевич) робила ця кантата доволі ґарне — що правда, більш зверхнє враження. Сольову партію кантати відспівала прегарно співачка п. М. Свірська підносячи тим і враження кантата як цілости. Виконання „Каменярів“ симф. орхестрою якнебудь доволі далеке було від ідеалу, — все таки, беручи під увагу перепони та трудноші серед яких іде праця над виведенням такого твору, заслуговує на признання

Дописи.

Коломия. *(З діяльности Кружка УПТ).* Коломийський повіт не належить до найгірших повітів. Організаційне життя у нас під культурно-просвітним, економічним і політичним оглядом бє навіть дещо живіше, як хтонебудь може думати, що про Коломию менше знає, бо читати приходиться рідко. Недавно читачі „Діла“ мали нагоду читати допис з Коломиї про філію „Просвіти“, Союз кооператив, Покутський Союз, Жіночу Громаду, але не згадано в нім про УПТ., Рідну Школу, вид, як читачі „Діла“ можуть довідатися з неперіодичних оголошень Гол. Управа УПТ. стоїть на одній із перших місць під оглядом жертвенности й організації. Маємо в повіті 32 Кружки УПТ. по селах на всіх 56 громад. Виділ коломийського Кружка УПТ. дібраний до праці якнайкраще. Його стараннєм основано при сільських кружках повіту 15 діточих бібліотек, уладжується також відчити по кружках по селах, куди

мусіли би стати в обороні його памяти, в обороні його імени і то тимбільше, що він ніколи не був спричинником погромів, як про це говорять проречисто численні документи й факти.

З уваги на все повище дуже важним було те, як реагуватиме на вбивство, а зокрема на комунікат Жидівського Клюбу Українське офіціяльне представництво в Польщі, а то Українська Парляментарна Репрезентація.

На жаль, Українська Репрезентація мовчки пройшла над справою самого вбивства Петлюри. Наскільки цю поведінку ще можнаб оправдати до деякої міри, як вислів глибоко-пацифікаційних змагань, щоби не доводити до загостровання подразнених українсько-жидівських відносин, то вже цілком незрозумілим був факт зволікання президії Українського Клюбу з відповідю на агресивний виступ Жидівського Клюбу. Нам відомо, що посли УНДО, присутні у Варшаві в часі опублікування комунікату Жидівського Клюбу, всіми силами домагалися, щоб негайно скликати надзвичайне засідання Клюбу; коли ж за відсутністю кворуму не могло відбутись засідання Клюбу, то ті посли настоювали на тому, щоби президія або сама або разом з послами, що цією справою інтересувались, видала відповідь на комунікат Жидівського Клюбу. Посли ті навіть заздалегідь подали президії готовий текст комунікату. Та це нічого не помогло. І тому фракція УНДО в Українському Клюбі змушена була видати комунікат у своїм імени.

Загадковою ставала поведінка президії Клюбу, що складається виключно з послів „Селянського Союзу". Розяснення цієї загадки наступило щойно тими днями. Дня 15. червня відбулося засідання Клюбу в справі зареаґування на комунікат жидівського Клюбу. Після довгої дискусії предложено дві резолюції: одну від президії, другу від УНДО. В резолюції „Селянського Союзу" вражало, що справу наклепів на Петлюру старанно полишено, а бралося в оборону виключно український нарід. Для узгляднення обох резолюцій вибрано спеціяльну комісію, в яку між ин. увійшов голова Клюбу С. Козицький. Комісія запропонувала текст комунікату, який був у нас оголошений. І тут сталася предивна історія. При голосуванні узгідненої резолюції фракція „Селянського Союзу" здержалася від голосування і просила цей факт втягнути до протоколу, а що ще дивніше, що завдяки одному з послів „Селянського Союзу" хід нарад і голосування став відомий кореспондентам жидівської преси; той-же посол „Селянського Союзу", одобрив інтерпретацію становища „Селянського Союзу", яке подав кореспондент „Нашого Пшеґльонду", а саме:

„Вище зазначену резолюцію ухвалено проти 7 голосів соціялістичної фракції („Селянський Союз"), котра не погоджується з поглядом, що Петлюра не несе ніякої відповідальности за різню Жидів на Україні".

Нарешті останнім дивом було ще й те, що посол Козицький нічого про те не знав і, обурений інтерпретацією „Нашого Пшеґльонду", написав спростування такого змісту:

„В ч. „Н. Пш." з дня 16. червня п. р. поміщено згадку про комунікат Української Парляментарної Репрезентації з дня 15. VI. 1926 р. з довільним додатком справоздавця щодо голосування 7 послів соціялістів. Отже прошу помістити в найближчому числі „Н. Пш.", що зміст того додатку суперечний з дійсністю. Голова Української Парл. Репр. С. Козицький".

Редакція це спростування далі спростовує від себе та запевнює читачів, що ці посли таки здержалися від голосування. І в даному випадку редакція „Н. Пш." має повну рацію.

Ми вважаємо, що тут маємо до діла не тільки з компромітацією теперішньої президії Української Парляментарної Репрезентації і самозрозуміло цілого „Селянського Союзу", але ще більше з дивоглядним і цілком невідповідаючим гідности української національної партії поведенням тих 7-ох послів зі „Селянського Союзу". Вони тим розшифровують аж надто виразно теперішнє своє політичне „credo" та вияснюють усю незрозумілу дотепер для багатьох свою політичну лінію. Та всеж авторитетні вияснення в цій справі від „Селянського Союзу" були би вказані та доцільні. Нехай українська суспільність знає докладно, з ким має до діла і хто береться її тепер репрезентувати.

В країні „планетарних реформ".

Поширювання української книжки в „планетарно-космічних" розмірах.

Мабуть нема на світі другої країни, де грімкі клічі, декларації та великі реформаторські гасла поширювані в письмі і слові розминались би до тої міри з учинками і з життєвою дійсністю, як у СРСР, а тим самим і на Україні. В даному випадку ми не будемо писати про якусь велику соціяльно-політичну, чи економічну проблему, а присвятимо кілька стрічок дрібничці. Та саме ця дрібничка кидає ярке світло на все життя і відносини, на все те безталання, на ту суперечність між словом і ділом, що тріюмфує тепер у СРСР.

В одно торочать нам у пресі про зріст української культури, про вибуялий розквіт українського книжного руху, про українські видавництва, про великі господарські досягнення, про недосяжні висоти, яких досягнула кольпортажа книжки, пропаґанда її і т. д. і т. д. Але як хочете добути якунебудь потрібну для вас книжку з радянської України — то горе вам! Ви ввійдете в такий лябіринт нечуваної формалістики, та „упрощеного" полагоджування справ, що відречетеся усього, втратите всяку терпеливість і махнете рукою на все українське відродження, на всі здобутки і на всю нову культуру з її соціяльними, політичними, господарськими та иншими здобутками.

Конкретно! Ось, замовляєте книжку в Державному Видавництві України в Харкові, або у Винниці, де є філія того видавництва. Книжки ви не дістаєте, безпосередно, бо процедура така: Винницька філія відноситься в тій справі за дозволом до Харкова. Якщо Харків дасть дозвіл, то книжка в опакуванню піде до Москви, до Загально-Союзної Централі для експорту за кордон. Там її ще раз сконтролюють і або вишлють, або ні. Подумайте, що це книжка, якої ви конче потребуєте, і застановіться над тим, коли ви зможете її дістати. Та на цьому не кінець! Бо якби справа була так поставлена, то всеж ще могли б надіятися на її одержання. Та діло в тім, що справа ще більше скомплікована, бож це справа з висилкою книжки за кордон, ще й до того в країну буржуазних шмоків.

Правдивий хід усіх митарств з замовленнями книжки на Україні такий: ніхто з Галичини не може безпосередно замовляти книжки з України. Кожний, що потребує, мусить звертатися зі замовленням української книжки до Книготорговельного відділу Торговельного Представництва СРСР **у Празі**. Відділ цей чисто російський, веде цілу переписку по російськи, відповідає навіть на українські письма російською мовою. Ніякої пропаганди, ніякої реклями для української книжки не робить і що найважніше, солідно українських замовлень не виконує. Про українську книжку не дбає.

Нехай вас розриває огонь цікавости і заінтересування та любови до новин української літератури, нехай вас зідає жагуча любов а зокрема любов до пролетарської української літератури, нехай ваш мозок висихає від недостачі найновіших здобутків української науки під пролетарським покровом, ви все одно книжки не дібетеся. Ось книгарня Н. Т. ім. Шевченка дістала на своє замовлення книжок у Винниці таку відповідь:

„Ваших замовлень з 5. V. та 8. V., надісланих до нашої винницької філії, ми не виконаємо і радимо Вам здати їх в нашому ґенеральному представництву — „Книготорговельному відділу Торговельного Представництва СРСР у Празі". І надалі просимо ваші замовлення направляти до торговельного представництва в Празі, яке й буде їх виконувати. Підписали Курбин і Нечипоренко".

Таку відповідь дістала українська книгарня Н. Т. ім. Ш. з Харкова, від самої Централі Державидату на замовлення у Винниці.

Тепер пригляньмося до самої

Василь Барвінський.

МУЗИЧНІ ЗАМІТКИ.

Симфонічна поема Ст. Людкевича „Каменярі" і кантата Стеценка „Єднаймося".

Через надмір актуального матеріялу містимо отсі замітки аж тепер. — Ред.

Хоч після Академії в честь Франка, на якій виконано подані вище твори, було в „Ділі" загальне справоздання, то все таки, з огляду на твір і на те, що його виконано вперше, годиться посвятити йому дещо більше уваги. А це тимбільше, що автор не подав перед тим, як це звичайно в таких випадках водиться, ніяких хоч би найлекше начеркнених уваг. Не маю наміру і змоги в щоденному часописові подавати основний тематичний розбір поеми, — хочу тільки в загальних рисах представити будову твору і його суть. При тому хочу застерегтися, що деякі застереження чи замітки можуть бути тільки субєктивного характеру і можуть нераз зовсім не лежати в обсязі інтенцій автора.

Загально беручи, маю враження, що композитор не мав наміру, що так вискажуся: ілюструвати слово за словом музично поему Франка. До цього і сам вірш не всюди надається. Тим-то, порівнявши формально оба твори, легко запримітити ріжниці будови, одначе ідейний підклад у обох творах покривається.

Музичною основою твору, на якій оперся композитор, дві мелодії: головно „Не пора", а відтак російська революційна пісня „Дубинушка". Додавши до цього два мотиви із вступу як і деякі уривкові мотиви із мелодій інтернаціоналів — ось маємо матеріял, з якого витворив композитор свою поему — по зовнішній формі рід „ронда" після приблизної схеми: Вступ + A (Не пора) + B (часть зєднююча пісню "Не пора" з „Дубинушкою") + C („Дубинушка") + B (розширене до розмірів т. зв. переведення — з уведенням новим мотивом + коротка вкладка із вступу і A (Не пора) + B + A і вкінці корротка „Coda" (Закінчення). З цього вже видно ріжницю форми як також обох творів, про що я вже згадав. Одначе позірно раз зроблена формальна схема ронда дається в суті річи звести до трьох основних змістових частин.

Симфонічна поема зачинається протяжним домінантовим тоном низького D у контрабасах — який переходить по черзі у вищі октави в челях та в формі тремоля у віолях і скрипках аж до d найвисшої октави на тлі дутих інструментів. Композитор мав тут мабуть на увазі суґґерувати слухачеві погляд, наче з просоння на ту височезну гранітну скалу від понурого долу до йдучого в височінь верху. В слід за тим чуємо повний важкого смутку і горя мотив (спершу у „смичках" опісля в дутих деревляних інструментах), який зараз же зливається з другим коротшим мотивом як виразником болю чи терпінь. Відтак повторяється те все в тойже спосіб від тону E, а опісля від тону Fis, при чому за третім разом другий мотив розвивається у дещо ширшу лінію і дійшовши у динамічнім степенуванні до фортіссімо, в зденервуванні уривається. Це не можнаб уважати музичним перетомленням настрою двох перших строф вірша. — Хор дутих бляшаних інструментів приносить хорові акорди „Не пора" у відповідно „стилізованій" гармонізації, з двотактовою вкладкою після першої і другої фрази, яка немов пригадує кінцеві такти вступу. Гармонізація та помітна ще тим, що у другій фразі маємо рівнож, як у першій, полузакінчення на домінант, що робить враження секвенсового повторення першої фрази. Те полузакінчення в обох фразах з двотактовою „передишкою" влучно підходить до слів заклику у третій зворотці вірша. У продовженні (себто у другій частині) композитор—який дотепер і під формальним оглядом ішов за подинокими зворотками вірша — залишає собі свободу рухів. Найвище динамічне напруження у Франка зосереджене на двох слідуючих зворотках („Тисяч молотів об камінь загуло"... „мов водопаду рев — мов битви гук крівавить..."). В творі Ст. Людкевича до цього ще далеко. Приходить, що правда, часть оживлена (B) з мотивами, при різко зазначеній ритміці, які, як я згадав, місцями якимись то уривками-варіянтами інтернаціонала („Який то вітер шумно грає" і т. и.), чуємо вже антиципацію мотиву з другої части „Дубинушки", але сила орхестри держиться в „p'ano" з хвилевими тільки „crescend-ами" чи „sforzand-ами". Після того трубка і ріжки приносять цілу мельодію „Дубинушки" (C), яку відтак у to-tissimo переймає ціл орхестри, щоби після короткого „agitanda" повернути знову до дещо зміненої мотивічної лінії: B, в яку композитор уводить новий мотив. Одначе в своїй ритмічній структурі вийшов він з тогож самого зародка. Частина та це рід переведення мотивів „B" і „C" враз з новим мотивом і в ній назріває властивий кульмінаційний вершок поеми, де авгментований уривок мотиву з части „B" введений з пасажовим розгоном у тремолляндо „штрайху", підсилений ритмікою „Дубинушки" у дутих інструментах, викликує справді сильне враження. Щойно ту частину поеми можна найскорше приложити до 2 і 3 зворотки вірша, хоча композитор не мав рішучого наміру „програмово" зображувати ломання скали, гуку молотів і т. д. Зрезиґнувавши з чисто внішного малюнку так сказати сюжету (ходу думок) вірша, він тим краще поглибив її змістово, перенявши більш саму ідею слів; — отже йшов з формального боку поза рамці назначені віршом і торкався образового музичного малюнку тільки на деяких місцях вірша, який зрештою подекуди не надається до стислого перетоплення у музику.

Після зломання кульмінаційного зриву в оркестрі пічинається в ріпяніссімо кілька тактів другого мотиву із вступу поеми, наче далекі придушені жалі, плачі і сльози матерей, жінок і дітей „кинутих для праці".

Заразже відзиваються звуки „Не пора", так само перериванї тремоляндами „штрайху", одначе в понурій мольовій гармонізації: при цьому третя фраза пісні недокінчена. вривається зрнтизованим